

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre.....	24 kor. (12 frt)
Félévre.....	12 „ (6 „)
Negyedévre.....	6 „ (3 „)
Egy hóra.....	2 „ (1 „)
Egyes szám.....	8 fillér (4 kr.)
Vidékire.....	10 „ (5 „)

Megjelenik mindennap
korán reggel.

Ünnep és vasárnap után is.

Kolozsvár, 1904.

UJSÁG

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. PAPP JÓZSEF.

SZERKESZTŐSÉG

KIADÓHIVATAL

Eggetem-utca 7., (Lyceum-nyomda.)

HIRDETÉSEK DÍJA:

Egy sor egy centiméterenként 8 fillér.

Barosok és kereskedők kedvezményben részesülnek

Nyilttér megállapodás szerint.

Hétfő, május 30.

Inséges eszlendő.

Kolozsvár, május 30.

Valaha általános panaszul említették a magyar politikai közélet felől, hogy nagy baja az úgynevezett apró közjogi sérelmeken való folytonos tépelődés, vitatkozás. Hogy e harcok felemésztették minden idejét s erejét, hogy apró kérdéseken lovagolt s ezen idők alatt elfeledett ügyet vetni az ország nemzetgazdasági és közgazdasági vitális ügyeire. Ha nem is teljesen jogosult ez a vád, mégis mondták s hangoztatták s némi igazságot tőle eltagadni nem lehet. Mert vannak más megoldandó országos problémák, nemcsak szorosan vett közjogi dolgok, közöttük apró sérelmek. Ezek is fontosak, figyelendő és ellenőrizendő, azonban a fontos anyagi nemzetvagyonossági érdekek sem arra való, hogy elfelejtessenek.

Az ausztriai nemet-cseh nyelvrendelet fölött keletkezett vitában azt mondta egy ismert cseh politikus: „Nekünk egyelőre bármely kedvező nyelvrendeletnél fontosabb kérdés az, hogy legyen még legalább huszszal több milliós gyárosunk, mint amennyi van, mert a vagyoni önállóság az első.” Egy idő óta nálunk is megváltoztak bizonyos tekintetben a vélemények, aminek több példái között, mint az olasz borvámkérdés, a kereskedelmi szerződések megvitatása, első helyen áll az önálló vámtérület kérdése.

Az idej inséges eszlendő két-szeres erővel sodorja előtérbe az ezekkel kapcsolatos gazdasági kérdéseket. A legutóbbi eszlendő aránylag dus termése után, nagyon szomorú kilátások nyílnak az idej aratásra. Aki ismeri Magyarországot gazdasági viszonyait, az tudja, hogy mit jelent Magyarországon egy rossz termés. Iszonyu csapás az egész nemzetre. A magyar társadalom minden rétegére. Mezőgazdákra, mezőgazdasági munkásokra közvetlen veszedelmet, kereskedőkre, iparosokra forgalmi szünetelést, tehát nagy veszteségeket, az egész országra pedig rohamosan növekedő drágaságot.

Maguk a gazdák tizennégy-tizenöt millió métermázsára taksálják az idej aratás veszteségét a tavalyihoz képest — csak buzában. Ez a mai buzáarak szerint több, mint kétszáznegyven millió korona kár. A tőzsde optimistább, kevessebbre számítja a buzatermés csökkenését, de azért az, hogy a tőzsdén is napról-napra emelkedik a buza ára: kétségtelenné teszi, hogy a tőzsde is tisztában van a szomorú termésbeli kilátásokkal. Ha ehhez hozzávesszük, hogy rozsban és egyéb veteményekben is győnge lesz a termés és hogy jelentékeny takarmányhiány is áll be: nagy mértékben fokozódik a rossz termés következtében beálló helyzet nemzeti veszedelme.

Sötétén rajzolódik ki a közel jövő képe. Több száz millió kárt szenved az ország és ugyanakkor az állam terhei remítő módon szaporodnak. Nem jön a csapás egyedül. A természet csapása mellett az államkormányzat irtózatossá könnyelműségének sújtó veszedelme. Kegyetlen közgazdasági viszonyok közt győtrődik az ország. Természetes is, mert egymagában a mezőgazdasági téren beállható sikerek még nem biztosíthatják egy ország anyagi helyzetének kedvezőségét. A mi gazdasági életünk pedig csaknem egészen egyoldalú, mert iparunk és kereskedelmünk győnge és győnge is marad mindaddig, míg az Ausztriától való gazdasági függés lehetetlenné teszi az ipari és kereskedelmi élet terén a nemzeti erő szabad kifejezését.

A magyar kormányzati rendszer nem akar változtatni azon a szerencsétlen helyzeten, mely mellett a magyar nemzet egész gazdasági élete, a magyar nemzet minden reménye esztendőről-esztendőre hozzáfűződik a természet szeszélyéhez s a nemzeti munka javarésze nek minden gyümölcsét tönkretelheti a szárazság, a jégeső, meg a májusi fagy.

Egy török összeesküvés titkaiból.

(Az összeesküvés feje Budapestén.)

— Saját tudósítónktól. —

Kolozsvár, május 30.

A török összeesküvés egyike, Dzsellal Eddin pasa, a kinek nagy része volt abban a veszedelmes összeesküvésben, mely a szultán élete ellen irányult, ez idő szerint Budapestén tartózkodik. Tőlünk Párisba megy, hol az új törökök ligájával s az örmény forradalmárokkal lesz találkozója. Egy fővárosi hírlapíró az összeesküvés fejével nagyérdőki beszélgetést folytatott, melyet így ír meg:

Arra a kérésre, hogy beszéljen az összeesküvésről, a pasa ezt mondotta:

— Látom a „Figaró”-ból, amelyet Belgrádban vásároltam, hogy az európai sajtó már értesült az összeesküvésről, de arról fogalma sincs, hogy látszik, hogy milyen nagyszabású, jól szervezett konspiráció volt az. Hajszálom mult, hogy a szultán s néhány koncesió most már halott legyen. Még mindig remélem azonban, hogy ez be fog következni.

— Mi volt az oka az összeesküvésnek? — kérdeztem.

— Erről hosszasan kellene beszélnem. Napok kellenének, hogy kimerítőn elmondhassam. Egyet s másit különben valószínűleg tudnak is önök arról a forrongásról, mely a török birodalmat iszonyu következményekkel fenyegeti. Tudom, hogy az önök monarkijának hivatalos körök meglehetősen jól vannak értesülve a belső villongásokról.

Itt megemlítettem Goluchovszki minap elmondott expozéját, melyet röviden vázoltam. A pasa szomorúan intett.

— Mit érünk vele? Nem először halunk efelé, de üresnek tartjuk otthon a fenyegetőzést. Sokkal jelentősebb körülmények követelik a reformok megvalósítását, mint az önök külügyminiszterének az intó szövege. Inkább kell nekünk a belső bajtól tartani.

— A mostani konspirációnak mi a közvetlen oka?

— Elmondom elejétől. Atyám, aki földhözragadt szegény hamál (teherhordó) gyermeke volt, már gyermekkorában a szultán udvarába került. Abdul Hamid az utcan meglátta s megérintett neki a szép, kedves fia. Maga mellé vette s atyám évtizedekig hűséggel szolgálta őt. A szultán annyira szerette, hogy megtette pasának, majd őt bízta meg a személyes biztosságáról gondoskodó titkos rendőrség vezetésével. Atyám sokan irigyelték s még többen gyűlölték szigorúsága miatt. Konstantinápolyban nem a bűnösök üldözése, a közbiztonság fenntartása a rendőrség dolga, hanem a politikai kémkedés, összeesküvések mesterseges gyártása, fölfedezése. Ezzel hizelegni akarnak a szultánnak, a kit, a sok „összeesküvés” idegessé, félig elmebeteggé tett, úgy hogy üldözési mániában szenved. Így volt ez, míg atyám a rendőrség főnöke nem lett s így van ismét azóta, hogy elvesztette állását. Atyám a kellő határig megtörte a spiclik hatalmát. Egyik ereyes tette volt atyámnak, hogy bezáratta a „Palais de Crystal”-t, amely veszedelmes játékbárlang. Tömegekkel előkelő török ifjú ment ott tönkre s lett öngyilkossá. Azután hazudozással kivitték a szultánt, hogy száműzze atyám, ami nagy feltűnést keltett. A szultán azonban nem tudott meglelni nélküle s visszahívta. Talán most is a Yildiz-kioszban élne, ha Fehim pasa ki nem intrálja. Pedig Fehim az igazi veszedelem Abdul Hamidra, nem az én atyám! De nagy oka van, hogy atyámra haragudjék. Kaptak önök jelentést néhány hónappal ezelőtti török rendjelszédelésekről?

— Ugy emlékszem igen.

— Nos tehát, — folytatta Dzsellal Eddin — a rendjel családok feje, Tahir bej, sógora Fehim pasának. Tahir a török udvari újságnak, a „Servet”-nek szerkesztő-kiadója volt s az én apám leplezte le. Az egykori írónak, mikor író lett, zsarolt mindenféle és külföldre hamis rendjeleket adott el hamis diplomákkal. Még az Ozmánje-rend nagyszolgáját is árusították két-háromszáz forintért. Ugyanannyiba került a legnagyobb női rendjel, a Sefakat, amelyet „szivesség-ből” két magyar származású orfeuménekessző is megkapott. A rendjellel szédelőgő a mult évben közel félmillió frankot kerestek. Miután atyám kiderítette a gázságokat, Resid

pasa elnöklésével részletes vizsgálat indult meg s Tahir bejen kívül több nagyragu hivatalnokot is letartóztattak. A bejt a tulajdonában levő hotel-kaszinóban, a kies fekvésű Halki szigeten fogta el atyám, mikor ott legjavában dőzsölt. A legfelső török bíróság, a sztambuli föllebbezési törvényszék üzevi börtönre ítélte a gazembereket. Ezért gyűlölték atyám. Fehim, aki két évvel ezelőtt egyszerű rendőrigazgató volt s atyám jóvoltából lett pasa és Fera rendőrfőnöke, el tudta hite-ni a szultánnal, hogy apám egy török herceggel együtt összeesküdött a szultán élete ellen. Több se kellett az örökke remegő nagyurnak, kiadta a parancsot, hogy atyámot vessék börtönbe. De szerencsére értesítették erről az apámat, akinek sikerült megmenekülnie Pierre Lottí, a híres francia író és tengerészkapitány hajóján menekült meg. Szökése annak idején nagy szenzációt keltett Európaszerte s Lotí-t azzal vádolták, hogy a francia tengerészeti minisztérium beleegyezésével sértette meg a nemzetközi jogot. Atyám titkárával együtt Párisba menekült. Ezek után kezdődött az összeesküvés, amelynek rémségeit annyiszor festették falra Abdul Hamid előtt. Apámnak sok tisztele, barátja van, akik fölháborogtak a történeteken. Miután látták, hogy másképpen nem változnak meg a viszonyok, döntő lépésre szánták el magukat: elhatározták, hogy elteszik láb alól a szultánt, Fehim pasát s még néhány emberét, akik egész török titkos rendőrséget terrorizáltak. Az összeesküvés feje eleinte Kemal pasa volt, a szultán veje. Kemal fia a „pleynai oroszán”-nak, a dicső emléktű Ozman Ghazi pasának. Kész tervvel jöttek hozzá s én kísérettel álltam élükre. Biztos sikerre számítottunk, a talaj 1893. az örménykérdés fölvetődése óta jól elkészült számunkra, a krétai s egyéb azóta történt események szintén kedveztek tervünknek.

Híveink számát, biztosra vettük, óriási mértékben szaporítja a hivatalnoki kar. Az összes hivatalnokok meggyűlölték a szultánt aki a maga hasznát nézve, elrendelte, hogy fizetésükből több hónapra visszatérőleg tizenöt-huszonöt százalékos vonjanak le. Pedig különben is hónapokig nem kapnak fizetést. Azt hittük, egy hónap múlva más titkosorság trónusán, nem Abdul Hamid. Fájdalom, esálatúnak.

— Hogyan fedezték föl az összeesküvést?

— Atyám egyik halálán volt protezsze nyomozta ki: Fehim pasa, aki utóda lett a titkos rendőrség vezetésében. Nagy összegért hozzájutott egy bizalmas irathoz, amelyet Kemal pasa küldött nekem. Eszrevettem a borítékra, hogy valaki felbontotta s nyomban rosszat sejtettem. Ovatosan elhagytam Konstantinápolyt, miután Kemapast értesítettem. Sajnos ezt a levelem elfogták s bár a titkos írást, amelylyel szertkesztve volt, nem tudták megfejteni, letartóztatták Kemal-t.

— Hogyan jutott ideig?

— Alruhában értem el a határt, miután egyik hívem elfogatta magát helyettem, hogy én egerutat nyerhessek. Szerbiába értem minden baj nélkül s most már itt biztonságban érzem magamat.

— Meddig marad itt?

— Sietnem kell, az éjjel egy órakor induló keleti expressz-szel megyek tovább Párisba, ahol már járnak az újtörök liga tagjai s az örmény forradalmárok.

A pasa erre be is csöngötte a főpincért s kiféltette a szoba árat. Együtt hagyuk el a szállót, miközben még ezt mondotta Dzsellal Eddin:

— Ismerem az önök történelmét, s az önök szabadságharcát jut most az eszemben. Irja meg, hogy a török nép ezúttal szintén szert szabadságharcot folytat. Adjá Isten, hogy a nyílt kitérés minél előbb bekövetkezhessen. Kérem, ne higgyenek a hivatalos információknak, amelyekkel valószínűleg most is el fogják árasztani a külföldet, hanem kísérjék rokonérzéssel nehéz küzdelmünket.

Ünnep az egyetemen.

— Saját tudósítónktól. —

Kolozsvár, május 30.

Tegnap délelőtti folyt le az egyetem aulájában az ezidei tanév ünnepélyes bezárása.

Az egyetemi tanári karnak Kolozsvár sz. kir. város képviselőinek szép száma előkelő közönség és a hallgatóság jelenlétében nyitotta meg dr. Apáthy István e. i. rektor magas szárnyalású beszédével az ünnepélyt.

Tanár és tanítvány együttes működése — ugymond — teszi csak lehetővé, hogy hasznos és eredményes legyen a munkásság, melyet a tanévben belüli kifejtettek.

E munkásság eredményéről számolt be ez alkalommal az Egyetem, a mikor a tanári kar tudományos működésének jelképezésére az egyetem azon karának dékánja tart értekezést, a mely karból a rektor választott; míg a hallgatóság tudományos törekvéseiről a pályázatok eredménye, melyeknek kihirdetése és jutalmazása is ez alkalommal foganatosított, tesz tanúságot. A tanári kar beszámolóját ez alkalommal

dr. Fabinyi Rudolf, a math. és term. tud. kar e. i. dékánja, az egyetem vegytan tanára tartotta. „Az anyag egysége” címen előadott értekezletében.

A nagytudású professzor a chemiai elemek periódusos rendszeréből indulva ki, rátért a fémek radioaktivitását tárgyalva a most nemrég felfedezett Rádium-fém tulajdonságaira is. Az érdekes előadást mindvégig feszült figyelemmel kísérő hallgatóságnak bemutatta a Rádium-fémet, továbbá azzal tett kísérleteinek eredményeként, néhány Rádium-sugárral készült fénykép-felvételeit.

A zajosan meglapstolt és megéjenzett felolvasás után az egyes karok dékánjai tették meg jelentésüket az ifjuság részéről benyújtott pályamunkák bírálati eredményéről és a nyerteseknek a rektor a jutalmat ki is osztotta.

Pályadíjat nyertek: Dr. Konrádi Dániel, a Meisner-féle orvosi pályadíjat 150 koronát.

Jogtudományi pályadíjakat nyertek: A római jog köréből vett 100 koronás pályafélt nyertese: ifj. Friebeisz Gyula. A magánjogi 150 koronás pályafélt nyertese: Ausch Jenő és ugyan e tárgyból Vékon Gyula is nyert 100 koronát. Polgári perrendtartás 150 koronás díját szintén Ausch Jenő nyerte el, ki ezen kívül még a közjogi 150 kor. pályafélt nyertese is lett.

Százötven koronával jutalmazta ezenkívül a jogi kar még Rosenfeld Aladár — lapunk belső dolgozótársának — Macchiavelliről szóló pályamunkáját, továbbá dícséretre méltatta István János joghallgató az egyház és közjogi felmerített két pályaművét.

Az orvostanki hallgatók pályamunkái közül Sárdi Elemérét 200 koronával, Gyergyay Árpádot, Péterffy Tiborét, Kappel Izidorét 100 koronával és Just és Félégyházi hallgatók közös munkáját 200 koronával jutalmazta a kar.

A bölcsészeti karon: Pető Sándor, Solonki János, Szentmártoni Károly pályamunkái tündették ki 100—100 korona díjjal.

A math. és term. tud. kar pályadíjait: Nagy József, Rothenberg Simon, Pacz Aladár, Balogh Ernő, Pápai Béla és Lendvai Sándor nyerték el.

Jutalmat kaptak még Márton S., Tóth Zoltán és Balogh Endre.

Az ünnepély utolsó pontját dr. Apáthy rektor bezáró beszéde képezte, melynek végső szavaiból sikerült följegyeznünk a következőket:

„Az önbizalom fölemel, az elbizakodás lesújt; amaz munkára serkent, ez pedig megbénítja a munkakedvet. Különösen azt az önbizalmat szeretném felkeltetni önökben, mely tudományos téren sem engedi beérvük a relatív jóval, hanem az abszolút jót követeli. Ne mondhatnák rólunk, hogy mert kis nemzet vagyunk, tudományos téren sem tudunk megmérkőzni a többi művelt állammal.... Bellona istenasszony templomában megzámolhatatlan harcokat vívtunk végig. Szegényebbek vagyunk, mint a többiek, mert ezen a téren sokat kellett áldoznunk.

A tudomány vezetőszerére hivatott elemi nálunk sem hiányoznak, de hiányzik az önbizalom. És hiányzik a közszellem, mely elegendő munkást állítson a tudomány szolgálatába; olyanokat, a kik egész életüket ennek a szolgálatnak szentelik....

A magyar nemzet nagysága különböző utakon lehet. Mi azon haladunk, melyet erőnk megbírnak. Bennem él az a lekecskítő hit, hogy a magyar nemzet valaha tudományban és művészetben a többi népek élén fog haladni. Fíatal barátaim, egyetemi polgárok! Önök mindnyájan hozzájárulhatnak, hogy hazánkat a cél felé vezessük!

Ezután a jövő évi pályafételek kiírózese következett és ezzel a jelen voltak zajos éjjezsse közepette a fényes ünnepély véget ért.

R. R.

Véres cselepaté a Palatocában.

— Saját tudósítónktól. —

Kolozsvár, május 30.

Véres cselepaté színhelye volt tegnap a Pata-utca. Előbb két asszony kapott össze és egyik oly veszedelmes sebeket kapott, hogy eszméletlen állapotban szállították be a sebzési klinikára. Azután az utca lakói verték el közösen az előbbi harc hősnőjének férjét, hogy egy ezt is vérző fejjel, súlyos sérülésekkel a testén, szállították el a mentők.

Az esetről következő tudósításunk számolt be.

Kászton Gáborné egy kis vasárnap délután terefőre ment át tegnap délután a szomszédba, Léder Zakariásnéhoz. Elbustultak együtt a világ sorsát, végig pletykáltak az utca lakóit, majd miután a piaci drágaság kérdése felett is nagy vita után

napirendre tértek, valami ügyben egy kis nézeteltérés merült fel közöttük. Előbb csak nyelvel akarta mindkét fél megszerezni magának az igazságot, miután azonban mind a két asszonyt jó nyelvel áldotta meg a gondviselés, így sehogy sem tudták eldönteni a vitát. Nyomóbb argumentumokhoz fordultak tehát. Egyik is laskasírtóval a kezében intézett kérdést az ellenfeléhez:

— Kinek van igazja?

Természetes, hogy mind a kettő azt mondogta, hogy neki. Kászton Gáborné ugyan előbb kimondotta, hogy neki van igazja, de Léder Zakariásné gyorsabb kezű volt s abban a percben akkorát ütött a szomszéd-asszony fejére, hogy az eszméletlenül terült el a szoba padozatán. A harcnak így természetesen egyszerre vége szakadt és Léder Zakariásné a győző fölényével adta ki a parancsot:

— Menjenek a mentők után.

Elismerték és a mentők gyorsan ki is érkeztek a helyszínre, bekötötték Kásztoné sebeit és elszállították a klinikára. Alig gördült ki azontán a mentők kocsija, a Pata-utcából, újabb harc verte fel a vasárnap délutáni csendet.

Az utca férfai ugyanis hamarosan értesültek a történetekről, behatoltak Léderék lakásába és az asszonyt szidni kezdték, hogy Kásztonné oly veszedelmesen megsebesítette.

Léder azonban nem az az ember ki a feleség gyalázását szék nélkül eltűrje. Így csakhamar nagy veszekedés támadt. Majd ismét előkerültek az imént lerakott laskasírtók és Léder a férj, pár perc múlva betört koponyájával hanyatlott felesége karjaiba.

A mentők ismét jöttek és pár perc múlva Léder sebeit is varrhatták a klinikán.

Mikor már minden csendes lett, a véres laskasírtókat Léderné megmosta és Pata-utca férfiai elszedték a szélrozsza minden irányába, a rendőrség is megérkezett, hogy felvegye az esetről a jegyzőkönyvet.

UJDONSÁGOK.

Személyes kérdésben.

Kolozsvár, május 30.

I.

Bocsánatot kérek e lap olvasóitól, hogy a közügyeknek szánt hasábköböl kiszakított egy részt, a magam számára. De vannak személyes ügyek, melyek megkövetelik a nyilvánosságot, különösen akkor, midőn ez a személyes ügy téves és rossz-akaratu információk nyomán bizonyos körökben tapétára került.

E hó 27-én délelőtti megjelent az „Ujság” szerkesztőségében egy kolozsvári színész úr férje és feleségére vont azért, mert ez a lap nevének szinpadí szereplését kedvezőtlen kritikában részesítettem. Felelősségre vont pedig oly módon, hogy szóbeli sértésekkel illetett és kilátásba helyezte, hogy amennyiben nézeteim feleségére vonatkozólag kedvezőleg meg nem változnak, tetleg is inzultálni fog. En ezt az embert kiutasítottam a szerkesztőségéből. Ez az ember pedig, aki ily módon óhajtott kedvező kritikát szerezni a feleségének: Thury Elemér volt.

E hallatlan támadásra úgy éreztem, hogy itt nem csupán a magánemberem, hanem az újságíró is sértés esett. Kétféle eljárást indítottam tehát. Bejelentettem első sorban az ügyet a kolozsvári újságírók szindikátusának, azért, hogy az újságíró esett sérelméért első sorban ott kapjak elégtételt és azután, intézzem el más úton Thury Elemér támadását. Az újságírók szindikátusa még az napon gyűlést is tartott. Am — nem kutatom most mi okból — de mindezenesre nagyon is szubjektív érzések nyomán, akadtak, akik azt hangoztatták, hogy az újságírók sérelme nem esett. En, mikor a bejelentést megtettem, abban a naiv hitben éltem, hogy a szindikátus mint erkölcsi testület egyhangulag mellem áll, mint akik nyilvánvalóan terrorizálni akart egy alak, hogy ne ury írjak színházi kritikát, ahogy az legjobban meggyőződéseim diktálják. Mivel láttam, hogy ellenvélemények is vannak, a tárgyalás folyamán visszavontam bejelentésemet, — anélkül, hogy határozatot hoztak volna — kértém, hogy annak tárgyalását mellőzzék és mivel egy tapasztaltam, hogy a szindikátusban nincs meg a kellő objektivitás, hogy ilyen világos ügyben a megtámadott hírlapíró mellé álljon: bejelenttem a szindikátusból való kilépésemet.

II.

Most már időt vehettem arra, hogy mint magán ember kéresek elégtételt. Két barátom által provokáltam Thury Elemért, a ki állítólag tartalékos katonatiszt. Nevezett egyén — keresett-e segédek vagy nem, nem tudom — különböző határidőket állapított meg, mint amikor segédek megnevezése. Az utolsó határidő tegnap délután 12 órakor járt le. Ekkor előállott az az alak és azt mondotta megbízottaimnak, hogy neki sűrűn délután okvetlen el kell utaznia. Segédek nem kaptak, tehát kéri, hogy adjak neki 2-3 heti lasztást, amikor vissza jön és megnevezi segédek. Ez a bejelentés természetesen nagyon furcsa színezettnek tűnt fel. Milyen egyén az — a ki tartalékos katonatisztnek mondja magát, a ki tudatosan betolakodik valahová; sértést követ el és annak megtörténte után 48 órával még a segédek se tudja megnevezni. De nem gondolkodtam e felett. Hanem kijelenttem megbízottaimnak: ha az „ur“ kijelenti, hogy a jelzett határidő elteltével elégtételt ad, hajlandó vagyok rá várakozni.

Am az az „ur“ erre azt mondotta, hogy ő akkor is becsületbíróságot fog ellenem kérni és csakis annak kvalifikáló határozata után ad elégtételt. En — arra az esetre, ha most rögtön megnevezi segédek — beleegyezésem jelentettem ki a becsületbíróság összehívására is, de bizonytalan hetekre szóló terminusra nem. Am az az „ur“ ragaszkodott ahhoz: hogy neki még délután el kell utaznia és csak azután nevez meg segédek. Erre én megbízottaimat felmenttem a továbbiak alól, látva, hogy Thury Elemér állítólag tartalékos hadnagy ur; sértéget; segédek megnevezésén nem tud, vagy nem akar; három hetes terminusokat kér, becsületbíróságot óhajt; tehát itt nem lehet másról szó, mint közönséges meghátrálásról; ezzel az emberrel tehát itt a nyilvánosság és a büntető bírósága előtt lehet csak módomban leszámolni.

S ebben a vélekedésemben megerősített az a tény, hogy a *sürgősen elhatározott kényeserült* gentleman még d. u. Kolozsvárról látta egyik kávéház kártyaszobájában, ha az elutazott, csupán este párolgott el sértéseinek lovagias következményei elől....

III.

Az ilyen elpárolgás különben nem ismeretlen ma a tartalékos hadnagy ur előtt. Gyakorlta ezt éppen kolozsvári színezkedése alatt. Amikor szerződést szegve elpárolgott innen, jelentékeny előleg tartozott meggyeri Dezső igazgatónál. Ennek azonban volt egy eredménye. Az a t. i. hogy mikor Megyeri Dezső semmiesetre sem volt hajlandó Th. Csige Böske szerződését meghosszabbítani, a művésznek felajánlotta, hogy új szerződése terhére írják a férje visszahagyott előlegét; ennél fogva a feleség törlesztési keresiményéből a férj adósságát. Csak is így maradt meg Th. Csige Böske és az az ur akart most én ellenem becsületbírósági döntést provokálni. Pedig az akkori elmenetelének következményeinél is volt egy kis szerepem. Csak éppen jellemzésül hozom fel. A színház hivatalos híradásával szemben, melyben szerződésszegése nyilvánosságra jutott: úgy érezte, hogy védekezésre van szüksége. S előbb megpróbálkozva más lapnál: hozzám fordult, közöljem az ő védekezését. Mint az igazság embere, megtettem ezt a szíveséget. S kaptam Th. Csige Böske-től egy levelet, melyben férje nevében megköszöni a szíveséget addig is, míg személyesen teheti azt. Konstatálom, hogy a személyes találkozással én a mai napig alkalmat nem nyújtottam neki. De mindezek

után Thury Elemér megsért és becsületbíróságot mer kérni én ellenem....

IV.

S ez úgy kapcsán feltűntek a sajtó egén a kicsi sajtótergek és máris elkezdtek az én becsületemen mászkálni. Nem sorozom e kategóriába, de mint jellemző dolgot felemlítek, hogy az „Ellenzék“ című lapban kétségtelen tendenciával megjelent egy ártatlan kis cikkcske, mely a kritikusnak ad oktatást. Jogosult-e a cikk írója leekézt adni: nem kutatom, de megállapítom, hogy a cikkíró nem mánkátára az „Ellenzék“-nek, nem is belső dolgozótára most egyetlenegy lapnak sem: tehát a cikket megrendelésre írta. Hogy az „Ellenzék“ mely irányban van érdekelve a dologban, arra majd alább reátérök. De a „Kolozsvári Friss Újság“ című lap, az már valóban ellenem rukkolt ki. S mint mondtam, végig mászkál az én becsületemen és undorító módon akar bepiszkolni valótlanságokkal. Valótlannal ugyanis, hogy a *szindikátus az én ügyemben határozatot hozott volna*. Erre a szindikátusnak alkalmam nem volt, mert bejelentésemet visszavontam. Valótlannal: mintha „tette“ bántalmaztak volna. Hogy dr. Fenyő Sándor és Harsányi Béla lapja, mint mindenben, úgy most is messze jár az igazságtól az tény. De hát kicsoda ez a két ur tulajdonképpen. Az első — mikor az említett lapot a szerkesztőse othagyta — jelentkezett felelős szerkesztőnek. Peritoknál egyebet sohasem látott: de felelős szerkesztő lett. Mert az újságírásnál a jelentkező akarnokoknak, még mindig tág terít akad. A másik: szeretne bajtársat felfedezni bennem. Mert észbe jutott életének egy bizonyára nem egyetlen, de mindenesetre jellemző epizódja. Amikor t. i. egyik debreceni kávéházban, egy ur társaság összevált, kifosztott és végül a városról két nap alatt eltávolított egy szerkesztőt. En nem állítom, hogy a szerkesztő és Harsányi Sándor egy és ugyanaz az ember — de vannak, bizony vannak — akik ezt szinte egész bizonyosan tudni vélik. S tovább menve, vannak olyanok, akik azt állítják, hogy hasonló eset történt volna vele Szatmáron is. Az őrdög tudja, honnan kerülnek elő az ország más részéből ilyen állítások, de itt vannak.... S most, hogy az állítólagos s az egész országban végighúzó — de előttem hihetetlen — körpofozás után Harsányi Sándor ide került, valóban, végtelenül sajnálom, hogy vissza kell utasítanom a felém kitárt bajtársi kebeleket: megtörténhetik az ilyen eset minden emberrel, velem is; de én ez esetben bizonyára elvenném a kedvét bárkinek is a nép alsóbb osztályában divatos telegességtől, mert például statuálnék: hordván magammal állandóan egy határozott revolvert....

V.

Egyszerre akarom letárgyalni ezt az egész ügyet: ezért térek rá annak minden fázisára. Szerepelt ebben az ügyben egy denuncians, egy besúgó is. Ki lehetne más, mint egy „kollega“. Aki rajong a szóban forgó művésznőért; hordári szolgálatait is teljesíti neki, ha kell; járt a főispánnál, a polgármesternél, az igazgatónál és talán a mérté hitelesítő hivatalban is azért, hogy az említett művésznőt Megyeri Dezső újra szerződtesse. S közben megírta az „Ellenzék“-ben: mit veszünk mi, kolozsváriak, ha elveszítjük színpadunkról Őt, a nagyot, a fenséget, a legdicsőbbet. S állítólag beugratta még a c. endesvéri Magyar Miskát is: hogy Megyerinél interviúnáljon a szóban forgó színésznő érdekében. Megtörtént a szerződés: a már jelzett feltételek mellett. S közben közvetlenül óhajtottam nálam — bizonyára megbízás nélkül — a megis-

merkedést Th. Csige Böskevel, melyet azonban mindmáig elkerültem, épp azért, hogy kritikus szabadságomat minden befolyástól megóvjam. S most, hogy ez az incidens felmerült, perfiden elferdítette egy nyilatkozatomat, melyet Th. Csige Böskevel szemben használtam. A szindikátus ülésén, szembe vágtam ennek a „kollegának“, hogy ezt megcseltek. Személt-szembe állva nem volt bátorsága lecáfolni. Ellenben bejuttatta az „Ellenzék“-be a már érintett leekézt cikket. Ez a „kollega“ Kiss Menyhért volt. Aki, mikor méltatlanul megvádoltak plágiummal, e lapok hasábjain védelmeztem meg. A ki ellen egy újabb jóhiszemű, de méltatlan vádat elfojtottam, mielőtt nyilvánosan elhangzott volna. S aki úgy fizetett meg nekem, gyerekes elvakultságában, hogy denunciat és ferdített.

VI.

Ezek után nincs sok mit mondanom még. Thury Elemér megszökött az elégtételadás elől. De védelmező akadtak: ime bemutatam őket. A közönség, amelynek ellenőrzése mellett teljesítem napról-napra e hasábjaimon a nekem kijutott kötelességeit, legjobb meggyőződéssel: itélkeznek. En megyek tovább is a magam becsületén után: ha mindjárt egyes színésznők a férjeiket küldik is reám, a nyers erőszak fegyverével; s bár egyes „kollegák“, akiknek rosszul esik, hogy törekvéseimnek némi eredménye van, meg is akarnak akadályozni abban: mégis azt valom feladatomból, hogy a magam részéről legalább megbecsülést szerezzek a hivatásomnak és a munkámnak.

Kolozsvár, 1904. május 29.

Herczeg Jenő.

— (Ki legyen a polgármester?)

A városi tisztikar küszöbön levő választása foglalkoztatja most a városi bizottság tagjait. De mindennekfelett legfontosabb kérdés az, hogy ki legyen a polgármester? Emlékezhettek olvasóink arra a kellemetlen viszálykodásra, mely két év előtt merült fel Szvacsina Géza polgármester és helyettese dr. Nagy Mór között. Az ügy fegyelmi uton elintéztett ugyan, de azért a két polgármester között az óhajtott béke helyre nem állott, sőt a helyettes polgármestert a helyett, hogy ez állásába visszahelyezték volna folyton szabadságolták. Hiba volt ez mindkét részről, mely bizonyára csak a közügyre volt hátrányos. Érezték ezt maguk a tisztviselők s igen jól tudták ezt a városi bizottság tagjai is. Am de elérkezett az idő, hogy e visszáslapoton segítsenek az illetékes faktorok. Tegnap délután egy bizalmas értekezletre gyűltek össze igen sokan a városi bizottság tagjai közül s foglalkoztak a kérdéssel; sőt az általános tisztújítás kérdésével is. Legelső sorban megállapodtak abban, hogy — a város terhes anyagi viszonyaira tekintettel, — mely a tömeges nyugdíjaztatással járó terhet segítségem bérn meg — a régi tisztviselőket újolag és mind megválasztják s nagyobb személyi változtatásokat az új szervezeti szabályrendelet megalkotása után fognak eszközölni. A polgármesterek

közi viszálykodás megszüntetésére nézve pedig bizottságot küldtek ki, a melynek feladata lesz alkalmas módot találni arra, hogy úgy Szvacsina Géza polgármester, mint dr. Nagy Mór helyettes polgármester továbbra is közös egyetértéssel munkálkodhassanak egymás mellett a város ügyeinek vezetésében. Biztos értesülés után irhatjuk, hogy mindkét részről megvan a hajlandóság a béke helyreállítására nézve s a bizottság tagjai remélik, hogy Béldi főispánt szintén megnyerik az ügynek s így végre-valahára vége szakad a különben is jóformán félreértésből származott személyeskedésnek, sőt az általános tisztújítás is remélhetőleg a legsimábbban fog lefolyni, melyet a magunk részéről szintén ösztönözni óhajtunk.

— (A tanítóképző kirándulása.)

Jól sikerült kirándulást rendezett tegnap a kolozsvári tanítóképző ifjúsága. A Szent János kúthoz mentek ki, honnan csak az esti órákban tértek vissza. Este az igazgatónak, ki az ifjúságot megvendégelte, szennát adott a növendékek dal- és zenekara. — (A Kossuth-szoborra.) Dvorszák cirksza, mely napról-napra a közönség meleg pártfogása mellett tartja változatos és kitérő műsorral előadásait; ma a Kossuth-szobor alapja javára hirdet előadást. Reméljük, hogy a közönség a lehető legnagyobb számban vesz részt az előadáson a hazafias cél előmozdítása szempontjából is. — (Zenecsele.) Ma este Nagy Gábor központi éterében, Kiss Béla debreceni cigányprímás átutazóban levő kitérő zenekara hangversenyt. Az érdekes hangversenyre felhívjuk a közönség figyelmét.

— (Véres verekedés.) Muntján Vaszi dohánygyári munkás egy kis beszélgetésre ment be tegnap házizagadójának Dohánygyár utcai lakásába. A beszélgetés vége az lett, hogy összeveszték, majd verekedésbe fogtak, s pár perc múlva vérző fejjel szállították a mentők Muntján Vaszit a sebészeti klinika felé.

SZÍNHÁZ.

Balassa Bálint. Tegnap este újból Farkas O. bátyos eredeti vig dalműve került színre közepes számú közönség előtt. Az előadásnak szokatlan érdekességet kölcsönözött az, hogy Dobó szerepében tegnap lépett fel utoljára színházunk kitérő baritonistája Ladislai József. Ismét megfogalmaznak egyet színházunk oly kevés számú álló ékességei. Mert Ladislai József rövid ittléte alkalmával a színház egyik leghasználatosabb és legkedveltebb tagjának bizonyult. Ha voltak is játékbeli félszégei, vagy hangjának némi fogyatéksága, a gyakorlati lefogja erről szoktatni; az ő érces tömör baritonjának lágy hajlékonyságában s hatalmas erejében mindig szívesen gyönyörködött a közönség. Az ő szerepköre a Székely Gyulával korántsem tölthető be, mert ennek hangja bassz, bariton, inkább a basszus felé hajlva. Az opera előadások oszlopa többnyire Ladislai volt. Lágy kellemes skáláját az előadásokban vezérlő finom zenei érzékét, kellemes énekmodorát szívesen élvezték. A közönség külszínen meglegezően búcsúzott Ladislaitól, kinek hatalmas babérkoszorút nyújtottak fel.

Táviratok

Ünnepség.

Budapest, május 29.

Steindl Imréné, az új országház építő-vállalkozójának szobrát impozáns ünnepség keretében leplezték le ma délelőtt 11 órakor az új országház lépcsőcsarnokában. Az ünnepségen jelen voltak a miniszterek közül: Berzeviczy Albert közoktatási, Plósz Sándor igazságügyi, Tallian Béla földmívelésügyi és Hieronymi Károly kereskedelmi miniszterek. Ezen kívül számos előkelőség. Az országos mérnök és építészegyesület stb. Az előcsarnok közepén emelvény állott, amelyen félkörben a műegyetemi ifjúság énekkel foglalt helyet. Az ünnepség énekkel kezdődött. Ezután az országház építési bizottságának elnöke leültetés beszéde közben lehullottak a szobor- emléket körülvevő leplek. Ney Béla gyönyörű beszédben méltatta Steindl emléket. Utána Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter mint az országos mérnök és építészegyesület elnöke leleplezte az egyesület tagjainak adakozásából készült emléktáblát. Az impozáns leleplezési ünnepséget az egyetemi ifjúság énekkel zárta be a Hymnusz énekkel.

Irányi Dánielnek a függetlenségi és 48-as Kossuth-párti nagyneve volt elnökének szobrát is ma leplezték le a Gyár-utcának az Andrássy-utnálló parkított részén, délelőtt fél 12 órakor. A remek mészszobor Kallós Ede szobrász művésznak műténéből került ki.

A talpazatot gyönyörű allegorikus szobormű ékesíti. A leleplezésen a kormány képviselőiben Berzeviczy jelent meg. Ott volt a képviselőház és a főváros küldöttsége. Utóbbi Márkus polgármester vezetésével, a lepel Neményi Ambrus beszédje közben hullott le, aki magasztos poézistól dagadó beszédben méltatta Irányi halhatatlan érdemét, felkérvén a polgármestert, hogy a szobrot vegye át a főváros nevében. Matuska alpolgármester szintén szép beszéd kíséretében átvette. Ezek után az ünnepség megjelent nagyszámú közönség szép rendben szétoszlott.

Felelős szerkesztő:

HERCZEG JENŐ.

Laptulajdonos:

GOMBOS FERENCZ.

Diszkomannya! Kitérítve!

Bernáth E. Sándor varrógép kerekpár

nagy rakatára és hangszóró-üzlete) Kolozsvár, a m. kir. posta- és táv. szállójánál

Összes áruimat havi részletfizetésre is adom és azokról 5 évig felelek. — Szakszerű villamos világítással és motorerőre berendezett mechanikai műhelyben a legújításokat gyorsan és jutányosan árban készítem. Nikkelezéseket, különféle színi emulirozásokat saját firdomban és kemenczében állítok elő. Kerekpárkölésű órákat tartok fenn! Telefon 412.

Képes árjegyzéket adok bármikor!

Eladó telkek

hazhelyeknek 400² vagy nagyobb területekben
jutányos árakért eladók.

Értekezhetni lehet: **B. Bak Lajos-nal Malom-utca 28. sz.**

HOGY EGÉSZSÉGÜNKET ÖVJÜK, IGYUNK

K-IMPÉR

RÉPÁTI

BÁTHORI-FORRÁS
EGYENYES
GYÓGY-SAVANYÓVIZET

M. társ. Belső-kezelési rendszert
6921/VIII. 1890. adták.

Ujság

Kiadóvállalat

GOMBOS FERENCZ

Kolozsvár, Egyetem-utca 7.

ELSŐRANGU

„Lyceum“

Gyorsan, izléselesen és legjutányosabb árban készít: meghívókat, körleveleket, üzleti számlákat, heti és napilapokat, folyóiratokat, eljegyzési kártyákat stb.

Könyvnyomda

Az erdélyi részekben legjobb hírnévnek örvendő Lyceum-nyomdát négy gyorsasáttal és a legmodernebb gépekkel megfelelő betűanyaggal szerelt fel, úgy, hogy a könyvnyomdai munkák kiállítását tekintetben nemcsak a helyi, hanem bármely fővárosi nyomdával szemben is kiállok a versenyre.

Videki megrendelések leggyorsabban eszközöltetnek.

Kolozsvári

Zakarékpénztár és Hitelbank

Részvénytársaság.

Törlesztés és közönséges jelzálog-hosszabb, vagy rövidebb időre Kolozsvárról fekvő bérházakra és bárhol fekvő földbirtokra.

3087 30-*

Az ügyleteket a leggyorsabban és legelőnyösebben boncolítja le és a kölcsönöket készenben fizeti ki.

Ping-Pong (asztali tennis) és Croquet-játékok.

TENNIS-felszerelések!

Lawn-Tennis teljes felszerelések 80 k.-tól feljebb.

Lawn-Tennis Raketek a világhírű bostoni Wright and Ditson cégétől „The Star“, „The Hub“, „The Longwood“, „The Park“, „The Champion“, „The Surplus“ darabonként 6 koronától 40 koronáig minden sulyban.

Raket présék 1, 2 és 4 rakethoz.

Raket tokok villorúvászonból és vízmentes Gummi szövetből 2 kor. 50 fillértől 8 koronáig.

Raket állványok egyszerű és fényez. it kivitelben.

Raket conserváló olaj és lack.

Gummiüvegy és szalag raket nyélre.

Tennis-hálók kender-zsinagból — kátránnyal vízmentesítve, a legegyszerűbbül a legjobb kivitelig, ugyszintén feszítősodronnyal.

Hálószerző oszlopok és feszítő kötelek.

Tennis-pálya bekerítő háló kender-zsinagból, kátránnyal, vagy horgony-sodronnyal — méterenként.

Tennis labdák:

Championship F. H. Ayers „The Falcon“

„The Standard“ Wellfried Terrakotta

„The Star“ Wellfried Regulation bevont

Labdaszerző hálók, Labdagyjító kosarak, Pályajelzők stb.

Tennis cipők Gummi vagy bivalybőr talppal.

Tennis ingek, övek, sapkák és kalapok

Utazási cikkek:

Plaidek légpárnák, kézi és ládabőröndök, kocsitakark stb. stb.

Fényképező készülékek!

Állványos, kézi és zseb fényképező gépek!

Nagyító készülékek Lencsék (objectivum) és pillanat-zárok!

Minden méretű:

Fényérzékeny üveglemezek:

Lumier Ideal „AGFA“

Germania Ringler kifejllesztő, rögzítő és színező

Agfa Schleisner vegyszerek, adatok.

Hellios E. Schaterra.

Kodak és Agfa görbítők

Fényérz. másoló-papírok:

Dr. Kurz matt és fényes Celloidin papírok.

Dr. Leiner-féle fényes és matt Celloidin papírok ivekben és felvétel.

Celloidin és Brom-ezüst levezelő lapok.

Velox, Lenta, NPG, Germania, Electro, Brom-ezüst papírok.

Fényképezési lámpák, másoló keretek, üveg és porcellán fürösztő talak, Cartonok, Passepartoutok és albumok stb.

Ugyszintén a fényképezéshez szükséges — itt fel nem sorolható — kellékek dus választékban találhatók.

Valódi angol- és francia illatszerek!

Állandó nagy raktár Grammophonokban és gramophon-lemezekben

Vesszőből fonott kézi- és uti-kosarak belelve és beleletlenül, betettél vagy a nélkül.